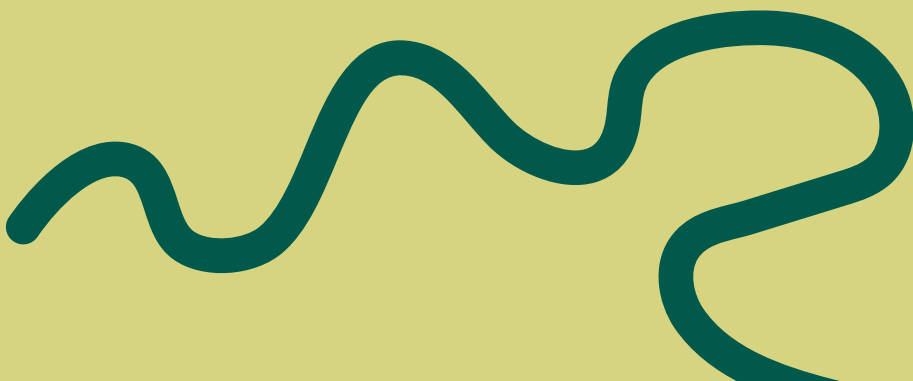

Освітній табір

ІЗІ
КЕЧП

компенсація освітніх втрат
та психосоціальна підтримка

Звіт за результатами проведення таборів із подолання освітніх втрат «ІЗІ КЕМП» підготовлений у рамках проекту «Покращення психічного здоров'я та підтримка продовження освіти серед населення України шляхом надання діагностики та консультацій з питань психічного здоров'я, а також організації освітніх таборів для дітей Запорізької області», що впроваджується БФ «Схід SOS» у партнерстві з естонською організацією MONDO, за підтримки Міністерства закордонних справ Естонії.

Освітній табір «ІЗІ КЕМП»: компенсація освітніх втрат та психосоціальна підтримка.
Київ, 2024. 76 с.

© БФ «СХІД SOS»

© НПО «MONDO»

ЗМІСТ

Вступ	06
<u>Контекст</u>	06
<u>Мета та цілі проєкту</u>	07
<u>Команда проєкту</u>	10
<u>Вхідне дослідження:</u>	
<u>наслідки дистанційного навчання</u>	12
<u>Освітні втрати в умовах дистанційного навчання</u>	14
<u>Вплив дистанційного навчання на психоемоційний стан учнів</u> ...	18
<u>Висновки дослідження</u>	20
<u>Організація табору</u>	22
<u>Підготовка до проведення таборів</u>	22
<u>Географія учасників табору</u>	24
<u>Рекомендації щодо підготовчого етапу проведення таборів</u>	26
<u>Структура табору:</u>	
<u>від розробки до проведення</u>	28
<u>Програма табору</u>	30
<u>Рекомендації щодо розробки програми табору</u>	36

<u>Психоемоційний стан дітей під час участі в таборі: забути про війну</u>	38
<u>Моніторинг результатів</u>	39
<u>Психологічні методи та активності</u>	40
<u>Зміни в емоційному стані та поведінці учасників</u>	45
<u>Рекомендації щодо психологічної підтримки учасників</u>	46
<u>Підвищення рівня знань учнів: школа мрії</u>	48
<u>Організація освітнього процесу</u>	48
<u>Українська мова</u>	50
<u>Література</u>	54
<u>Історія України</u>	57
<u>Математика</u>	60
<u>Дослідження ефективності обраного формату навчання</u>	64
<u>Рекомендації щодо організації освітнього процесу</u>	70
<u>Загальні висновки та рекомендації</u>	72

ВСТУП

Контекст

Освітній табір «ІЗІ КЕМП» було реалізовано як експериментальний проєкт із компенсації освітніх втрат для школярів 7-х класів Запорізької області у відповідь на прогалини в знаннях учнів та учениць, спричинених відсутністю стабільного освітнього процесу в умовах війни. Програма поєднувала в собі заняття з української мови, літератури, історії України та математики, а також відпочинкові активності та психологічну підтримку, скеровані на збереження ментального здоров'я учнів й учениць.

Згідно з дослідженнями Державної служби якості освіти України щодо якості організації освітнього процесу в умовах війни

в 2022/2023 навчальному році¹, близько 800 тис. школярів перейшли з денної форми навчання на дистанційну. Зокрема, 30% з них — діти з південних областей України, які були змушені переїхати за кордон або в інші регіони країни. Найбільший показник школярів, які взагалі не мали можливості навчатися, зафіксовано на Півдні — 40%. Опитування також показали, що в 2022/2023 навчальному році психоемоційний стан учнів та учениць погіршився: лише 65% дітей у містах та 69% у селах відмічають, що почуваються в безпеці (приміром, у 2021/2022 навчальному році безпеку відчували 81% школярів сільської місцевості та 85% з міст).

---

¹ Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. Державна служба якості освіти України. Київ, 2023. 64 с.

Водночас тлом для розробки програми табору стало актуальне дослідження PISA², згідно з яким лише 58% українських учнів досягають базового рівня математичної грамотності, 59% — базового рівня читацької грамотності, а 66% — природничо-наукової. Ці показники значно відстають від середніх значень по інших країнах, у яких проводилось дослідження. Також частка найуспішніших учнів в Україні є критично низькою: лише 3% досягають високих рівнів у математиці та 2% — у читанні й природничих дисциплінах.

Тому програма табору «ІЗІ КЕМП» була спеціально розроблена для компенсації зазначених освітніх втрат, поєднуючи навчання з підтримкою ментального здоров'я та сприяючи цілісному розвитку школярів й покращенню їхніх освітніх результатів.

Мета та цілі проєкту

Метою освітнього табору «ІЗІ КЕМП» було створення безпечного та мотиваційного середовища для 150 учнів 7-х класів Запорізької області, яке б допомогло компенсувати освітні втрати, спричинені війною. Програма мала на меті не лише відновити знання з ключових шкільних предметів, але й сприяти емоційній та психологічній нормалізації стану дітей, які зазнали стресу через нестабільність та війну.

Також однією з основних задач стало проведення дослідження, яке дало б змогу оцінити вплив подібних освітніх таборів на подолання прогалин у навчанні та покращення емоційного стану дітей. Це дослі-

дження мало на меті виявити ефективні практики для майбутніх освітніх ініціатив у кризових умовах, зокрема для школярів, що постраждали від військових дій та навчаються в умовах дистанційної освіти.

---

² Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с.

Основні цілі табору:

● Освітня підтримка

компенсація освітніх втрат учнів та учениць з ключових шкільних предметів: українська мова, література, історія України та математика

● Психологічна підтримка

надання учням можливостей для емоційної розрядки, психологічної допомоги, важливих для ментального здоров'я школярів в умовах кризи

● Соціалізація та взаємодія

створення середовища для інтеграції та соціальної підтримки учнів, формування критичного мислення, креативності, здатності працювати в команді та адаптивності до нових умов навчання

● Фізичний відпочинок

баланс навчання з відпочинковими активностями для забезпечення гармонійного розвитку та відновлення сил учнів

● Дослідження ефективності

вивчення впливу освітніх таборів у компенсації освітніх втрат та емоційного розвантаження дітей для визначення рівня ефективності такого підходу в кризових умовах

Команда проєкту:

МАРІЯ ГУЛЯЄВА

координаторка проєкту

Директорка відокремленого підрозділу НПО «MONDO» в Україні

МИКОЛА ОВЕРЧЕНКО

координатор розробки програми з подолання освітніх втрат,
директор табору

менеджер освітнього напрямку БФ «СХІД SOS»

КСЕНІЯ СИНЕОКОВА

фахівчиня з логістики

менеджерка освітнього напрямку БФ «СХІД SOS»

АННА ЛЕНЧОВСЬКА

фасилітаторка

освітня експертка

АННА ЛІЗА

координаторка із підбору дітей та зворотного зв'язку

координаторка освітнього напрямку БФ «СХІД SOS»

МИКОЛА МІЗИК

ментор табору

ментор з експедицій та традицій в Українській Академії Лідерства

ДАР'Я ЛІФЕРЕНКО

менторка табору

учителька англійської мови Житомирського ліцею №1

ДМИТРО ТЕЛЬПІС

учитель української мови
аспірант кафедри прикладної лінгвістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

АНАСТАСІЯ ГОЛОВАТЮК

учителька літератури
випускниця програми «Навчай для України»

ЯРОСЛАВ ГОРБАЛЬ

учитель історії
асистент кафедри історії та філософії Бердянського державного педагогічного університету

ОЛЬГА ФРОЛОВА

психологиня
кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри психології Бердянського державного педагогічного університету

ВІКТОРІЯ КОМАРИН

учителька математики
випускниця програми «Навчай для України»

ДАРИНА ЛИТВИЧЕНКО

методистка
старша викладачка кафедри прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету, керівниця дитячого простору «Одарка»

ТЕТЯНА БУРИНИК

менторка табору
випускниця програми «Навчай для України»

ВІКТОРІЯ МУЗИКА

менторка табору
менеджерка щастя у «Школі вільних та небайдужих»

ВХІДНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ: НАСЛІДКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вплив дистанційного навчання на рівень знань, а також мотивацію школярів підтверджує і наше дослідження. Ми провели опитування 150 школярів-учасників табору, аби проаналізувати їхній навчальний досвід під час дистанційного навчання. В опитуванні учням пропонувалося провести самооцінку досягнень та рівня мотивації до навчання.

Опитування стосувалося двох основних компонентів: освітнього та психоемоційного. Перший компонент дав змогу висловити думки щодо змісту навчальних матеріалів, їхньої доступності та зрозумілості, а також вказати, які аспекти дистанційного навчання були найбільш ефективними або навпаки — викликали труднощі. Другий компонент фокусувався

на психоемоційному стані учнів: учасники мали можливість оцінити свою мотивацію до навчання, відчуття підтримки від вчителів і батьків. Учням пропонувалося визначити загальний емоційний фон під час дистанційного навчання — рівень стресу, тривоги, відчуття ізоляції та інших станів, які могли б потенційно вплинути на їхню здатність зосереджуватись на навчанні.

Результати опитування показали, що значна частина учасників відчувала труднощі в процесі навчання. Ці висновки стали важливим джерелом інформації для подальшого вдосконалення освітніх програм табору. Результати дослідження описані далі.

Освітні втрати в умовах дистанційного навчання

Згідно з опитуванням, у дистанційному форматі займаються 86,7% учнів, водночас лише 10,7% дітей займаються у змішаному форматі, а очно — 2,7%.

Найчастіше учні відчують зниження рівня знань з:

На думку опитаних учнів, їхня успішність погіршилась через:

- неможливість поставити запитання вчителю за темою уроку після заняття, як під час очного формату навчання
- нестабільність у проведенні занять через тривалі повітряні тривоги
- складнощі в засвоєнні інформації через онлайн-формат занять
- психологічний дискомфорт, спричинений вимушеним переїздом і травматичними подіями
- складнощі в долученні до уроку
- незадоволення якістю викладання вчителем предмета

Вплив дистанційного навчання на психоемоційний стан

Згідно з отриманими даними, 18,7% 7-класників активно долучаються до занять з усіх предметів, водночас 50% мають зацікавленість лише деякими предметами, такими як англійська мова, українська мова та література, всесвітня історія та історія України, біологія, математика (алгебра, геометрія) та фізика.

24% респондентів вказали, що відчувають себе пригнічено та не мають бажання долучатися до будь-яких занять та виконувати домашні завдання. А 7,3% учнів зазначили, що не відвідують заняття взагалі.

Ми також дослідили, що саме мотивує школярів навчатися. Серед основних чинників:

Мотивуючі до навчання чинники

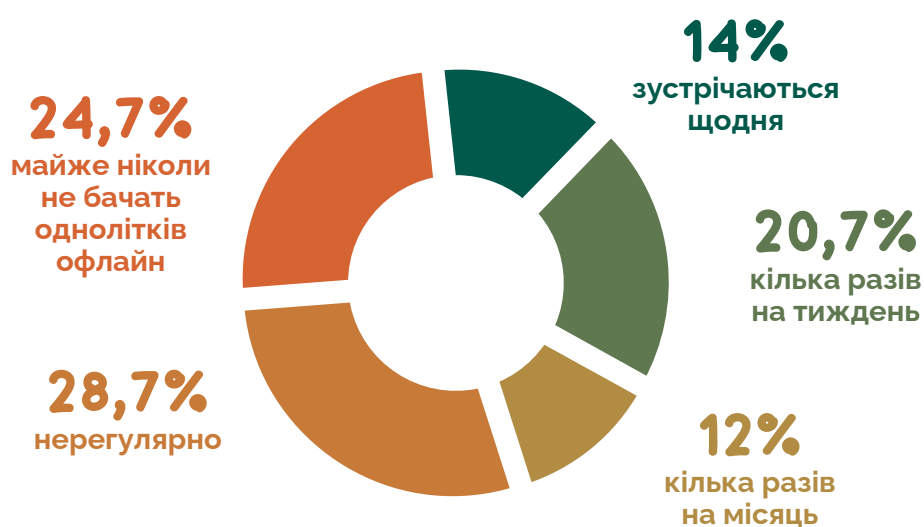
Цікаво, що 48,7% підлітків зазначають, що спілкування з однолітками позитивно впливає на їхнє навчання та мотивацію. Так само 48,7% вказали, що це ніяк не впли-

ває на їх успішність. Ще 2,7% опитуваних асоціюють свою взаємодію з однолітками як негативну.

Опитані учні відмітили, що додатковими ресурсами, які дозволили б їм краще навчатися в поточній ситуації могли б стати:

- очний формат навчання
- наявність сучасних гаджетів
- підтримка родини
- можливість спілкуватися з вчителями
- інтерактивні уроки, додаткові відео з поясненням навчального матеріалу
- заняття з репетиторами
- частіші зустрічі з однокласниками

Регулярність зустрічей з однокласниками в умовах дистанційного навчання

Висновки дослідження

Дослідження свідчить про значний вплив дистанційного навчання на успішність і мотивацію учнів. Більшість учнів демонструють нейтральне ставлення до формату навчання, але помітна частка вказує на погіршення успішності, особливо з таких предметів як математика, історія та українська мова. Опитування показує, що це спричинено обмеженою взаємодією з учителями, труднощами в засвоєнні матеріалу через онлайн-формат та психологічним дискомфортом, обумовленим зовнішніми обставинами, зокрема війною.

Психоемоційний стан учнів також постраждав: значна частина школярів відчуває пригніченість і втрату мотивації до навчання. Відповідно до результатів дослідження, важливими залишається підтримка родини, бажання досягти успіху в майбутньому,

а також спілкування з однолітками, яке все ж відіграє важливу роль у навчальному процесі.

Згідно з результатами опитування, обов'язковою умовою покращення ситуації визначено необхідність повернення до очного навчання, проведення інтерактивних занять та регулярних зустрічей з однокласниками. Це свідчить про важливість соціальної взаємодії та емоційної підтримки в процесі навчання. Отже, дослідження підкреслює необхідність інноваційних підходів до організації навчання, які поєднують академічну і психологічну підтримку учнів для підвищення їхньої мотивації та покращення успішності.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТАБОРУ

Підготовка до проведення таборів

Детальна підготовка до освітнього табору «ІЗІ КЕМП» стала важливою передумовою успішного проведення проєкту. Окрім попередньої розробки учителями протягом місяця навчальних програм, команда провела дводенне організаційне планування. Для директора, методиста, вчителів, психолога та менторів проєкту це стало ключовим етапом, який дав змогу забезпечити високий рівень якості освітнього процесу та підтримки для школярів під час табору.

Впродовж планування команда проєкту під керівництвом фасилітаторки та освітньої експертки працювала над створенням загальної програми освітнього табору «ІЗІ КЕМП»: враховувались розроблені

навчальні програми з предметів, а також психологічні особливості дітей з прифронтових регіонів. Було важливо узгодити тематику таборових змін, алгоритми дій, встановити правила взаємодії та адаптувати проведення занять з кожного навчального предмета до реальних можливостей та очікувань учнів.

Як зазначалось вище, важливим чинником формування програми табору стали особливості психологічного стану учнів та учениць, що перебувають у зоні бойових дій. Зокрема, використання карт емпатії дало змогу педагогам глибше розуміти та враховувати емоційні потреби дітей. Згодом це сприяло створенню безпечного середо-

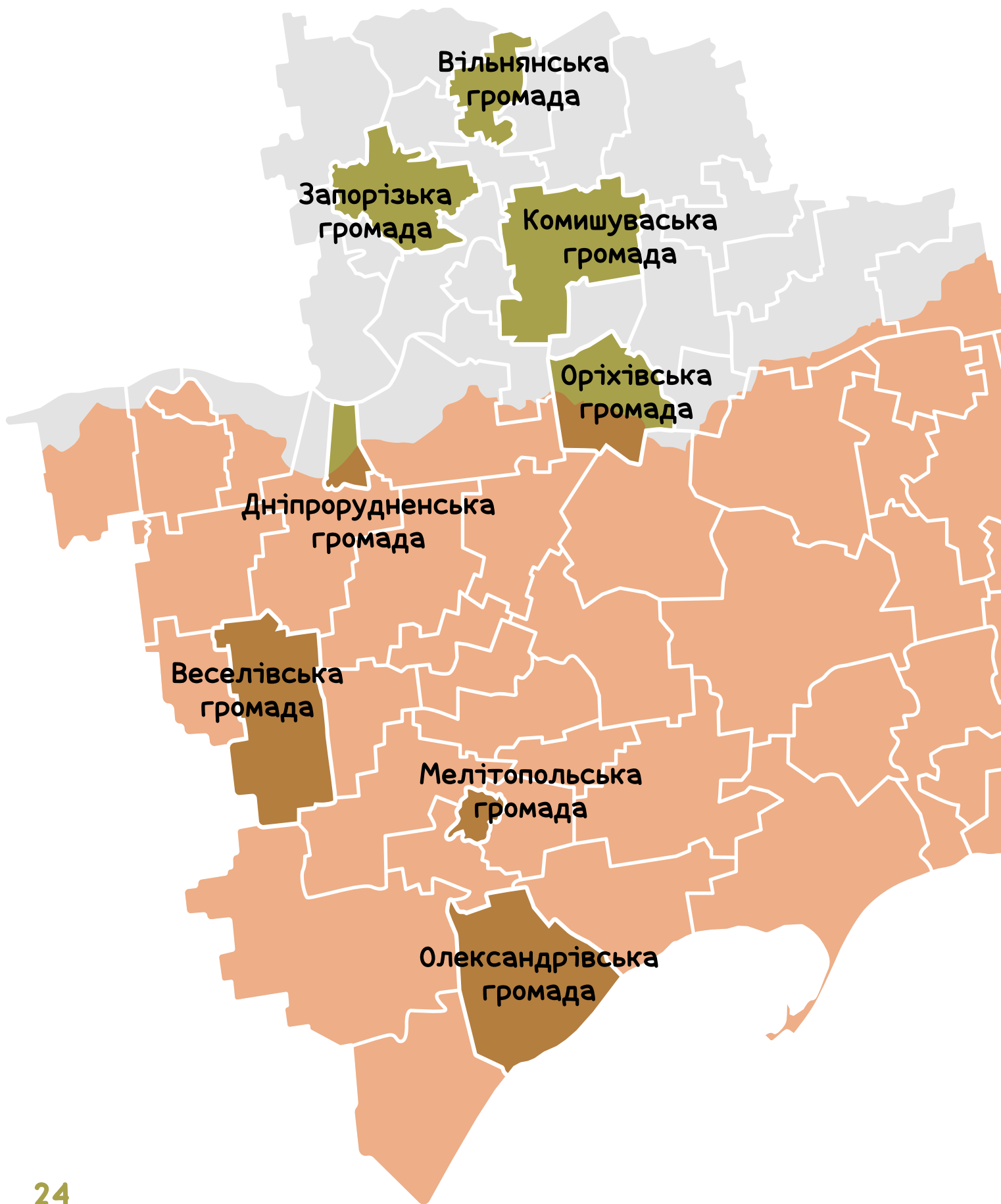
вища, відкритого до підтримки. Водночас на організаційній зустрічі команда розробляла стратегії подолання стресу школярів, виявлення маркерів, що свідчать про проблеми, а також допомагають запобігти емоційним зривам. Обговорення конкретних випадків, робота зі страхами учнів та ризиками, що можуть виникнути під час навчання, обумовили готовність до потенційних кризових ситуацій під час проведення табору.

Підкреслимо, що окрім власне розробки програми, зустріч мала вирішальне значення для налагодження командної роботи між директором, вчителями, методистом, менторами та психологом табору. Знайомство та обговорення спільних завдань дало змогу сформувати сильну команду, здатну ефективно співпрацювати під час табору протягом цілого місяця.

Табір — це не просто сукупність дітей і дорослих, а організація зі своєю структурою і правилами. Одна з основних вікових потреб підлітків — це спілкування і взаємодія. І ця потреба надзвичайно загострилась під час повномасштабної війни. Підлітки втратили коло спілкування, а формувати нове часто не вистачає сил та енергії. Їм можна в цьому допомогти. На заняттях, вечірніх заходах, в іграх варто намагатись об'єднувати підлітків у групи випадковим чином, щоб вони встигли попрацювати всі з усіма, а не ділились на замкнені групи. Дорослі мають на рівних з підлітками занурюватись в процеси — теж малювати, брати участь в літературних читаннях чи спортивних активностях, щиро ділитись історіями. Важливою є також можливість вибору воркшопів/занять у структурі дня табору: коли в людини є вибір, вона починає думати, чого насправді хоче, що саме їй потрібно, можливість обирати повертає підліткам контроль над власним життям, а це одна з найважливіших потреб в часи, коли багато речей від тебе не залежать. Важливим елементом табору є щоденний фідбек: він дає змогу коригувати програму і подальші активності, враховуючи стан підлітків та їхні потреби.

Анна Ленчовська
фасилітаторка, освітня експертка

Географія учасників табору

Громади, учні з яких стали учасниками табору

Лінія розмежування та тимчасово окуповані території позначені станом на 01.08.2024 р.

Усього в проєкті взяли участь 150 учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти восьми територіальних громад Запорізької області, які були визначені для участі Запорізьким міським та обласним департаментом освіти.

Наше місто розташоване в зоні бойових дій, буквально 7 км від лінії розмежування. Щоденно проходять бої — усі школи та дитячі садки знищені. Дуже приємно, що є можливість надолужити в цьому таборі освітні втрати, бо навчання під час війни є дуже важким. Обов'язковою має бути робота психологів, адже серед учасників табору є діти, що виїжджали з окупації, діти, які бачили свої зруйновані оселі й школи. Це діти, які знають не з кіно, не з розмов, а самі бачили приліт ракет. Дуже добре, що табір розташований в Карпатах, де тиша і спокій.

Наталія Кудіна

директорка КЗ «Опорний заклад загальної середньої освіти "Сузір'я"» Оріхівської міської ради

Рекомендації щодо підготовчого етапу проведення таборів

Для створення якісної програми таборів з подолання освітніх втрат необхідно приділяти значну увагу командотворенню. Окрему увагу необхідно приділити тренінгам з вікової психології, першій психологічній допомозі, травмотчутливому підходу роботи з підлітками.

Водночас необхідно забезпечити якісний відпочинок та психологічні супервізії для вчителів і менторів безпосередньо протягом роботи на таборі під час зміни, а також між заїздами, запобігаючи емоційному вигоранню.

Звертаємо увагу: наявність медичного закладу поблизу локації проведення табору або швидкий доступ до медичної допомоги — обов'язкові умови для оперативного реагування на потенційні проблеми зі здоров'ям дітей та команди.

Підкреслимо, що супровід дитячих груп до та з місця проведення табору «ІЗІ КЕМП» здійснювався вчителями закладів загальної середньої освіти, що брали участь у проєкті. Це покладає додаткове навантаження на освітян, окремо враховуючи,

що табір проводився в літній період, коли більшість педагогічних працівників перебували у відпустці, були не зацікавлені чи не мали можливості здійснювати супровід. Ми рекомендуємо використовувати додаткову мотивацію для них грошовою винагородою, днями додаткового відпочинку чи оздоровленням для вчителів.

Відмітимо, що потенційним ризиком є присутність педагогів як супроводжуючих з тих самих закладів загальної середньої освіти, що й учні, адже це може чинити тиск на дітей, обмежуючи їхнє самовираження. Часом школярі можуть асоціювати знайоме шкільне середовище зі стресом, тому для організації таборів з подолання освітніх втрат рекомендуємо залучати інших педагогів, аби діти перебували в стані емоційної безпеки. Це, зокрема, було підтверджено під час реалізації нашого проєкту командою педагогів, з якими діти не були знайомі до табору. Спілкування з новими вчителями сприяє розвитку соціальних навичок та додатковій зацікавленості предметами.

СТРУКТУРА ТАБОРУ: ВІД РОЗРОБКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ

Табір «ІЗІ КЕМП» було організовано в селі Гукливій Закарпатської області протягом липня-серпня 2024 року. Було проведено 3 навчальні зміни по 9 днів, кожна з яких налічувала 50 дітей. Школярів у випадковому порядку було об'єднано в 4 команди, кожна з яких мала окремого ментора. Водночас педагогічний склад табору налічував директора, методиста, чотирьох вчителів-предметників та психолога.

Компенсація освітніх втрат це не тільки подолання прогалин в знаннях і забезпечення можливості навчатися в очному форматі, здобуваючи якісну освіту, але це також і подолання втрат у спілкуванні. Діти, які довгий період навчаються онлайн, не мають змоги спілкуватися. І ми дуже радіємо, що наш табір дає їм таку можливість — побудувати дружні стосунки з однолітками.

Марія Гуляєва
координаторка проєкту

В атмосфері табору ми прагнули створити простір, де кожна дитина відчувається вільною бути собою. Це місце, де емоції були важливими, де діти могли вільно висловлювати свої думки, страхи, радощі та переживання. Усе — від нашої програми до спілкування з дорослими — було скеровано на те, щоб діти не просто брали участь у заходах, але й отримували справжнє задоволення від процесу навчання. Ми хотіли показати їм, що навчання — це не лише шкільні парти, а й захоплюючий процес, який відкриває нові можливості. Ми переконані, що в такому середовищі діти навчилися будувати стосунки, розуміти одне одного та знаходити спільні інтереси. Зустрічі з новими людьми — як серед однолітків, так і серед відкритих до спілкування дорослих — допомогли дітям побачити, що нові знайомства можуть бути цікавими й корисними.

Микола Оверченко
директор табору

Програма табору

Активності табору проводились у змішаному форматі: проживання та розважальні події відбувалися на території відпочинкового комплексу, а заняття — у місцевому закладі загальної середньої освіти, що дало змогу інтегрувати учнів в умови навчального класу. Окрім того, були передбачені екскурсійні заходи та знайомство з місцевою культурою Закарпаття.

Основною темою табору стала «Навколосвітня подорож»: кожен день був присвячений культурі різних країн, знайомлячи з ними учасників завдяки тематичним заходам, майстер-класам, спортивним змаганням та вечірнім програмам.

Така структура табору дала змогу дітям не лише відпочити, а й розширити свої знання про культуру різних країн світу, розви-

Програма табору «ІЗІ КЕМП»

1 день Заїзд

2 день Японія

3 день Естонія

4 день Греція

5 день Україна.
День екскурсії

6 день Італія

7 день Країни Латинської
Америци

8 день Індія

9 день Виїзд

нути навички командної роботи, творчість і комунікативні здібності. Щоденні ранкові руханки, а також спортивні змагання також були орієнтовані на культуру різних країн. Наприклад, у день Греції відбулися Малі Олімпійські ігри, що імітували античні змагання, під час яких діти мали можливість взяти участь у командних спортивних активностях, відчувати дух конкуренції та підтримки один одного. Кожен день пропонував нові випробування, які підкреслювали важливість співпраці, витривалості та дружби.

Ключовим елементом дозвілля стали щоденні майстер-класи. Важливо, аби учасники табору мали змогу самостійно обирати майстер-клас, в якому вони хочуть взяти участь. Приміром, серед найпопулярніших був майстер-клас з оригамі, під час якого учасники навчалися тонкощів японського мистецтва складання паперу, розвиваючи дрібну моторику та навичку зосередження.

Також одним з сучасних майстер-класів став «Блогінг», під час якого учасники навчалися основ цифрової безпеки, створення контенту, медіаграмотності та ведення власних блогів, що розвиває креативність та цифрові навички учасників. Майстер-клас зі створення глиняних прикрас дав змогу дітям проявити свою креативність, створюючи вироби власноруч. Розмовні клуби стали можливістю для вдосконалення навичок спілкування англійською мовою завдяки інтерактивній програмі та іграм. Крім цього, у таборі пройшли майстер-класи зі створення ляльок-мотанок, терапевтичних кричалок, настільних ігор, мистецькі прогулянки та інші заходи, що сприяли емоційному розвантаженню учасників після насиченого дня, покращували їхній настрій та сприяли згуртованості групи.

Окрім денних активностей, значну роль відігравали вечірні заходи, що ставали кульмінацією кожного дня. Це були дискотеки,

Я вперше в горах, вперше на Закарпатті. Тут такі краєвиди! Кожен день був індивідуальний, тому мені кожен день запам'ятався. Найбільше, звісно, екскурсія! На наших змаганнях ми були дуже мужні, у нас була крута атмосфера. Ми підтримували одне одного, кожен кричав «ти зможеш, у тебе все вийде», у нас було все дуже дружньо!

Олександр Поляков
учасник табору

під час яких учасники могли розслабитися та насолодитися спілкуванням з друзями. Караоке-вечірка дала можливість проявити свої вокальні здібності учасникам. Економічні ігри та квести сприяли розвитку стратегічного мислення та роботи в команді. Учасники разом розв'язували завдання, що допомагали їм досягати спільної мети. Особливим заходом став фестиваль Холі, який відтворював яскраве індійське свято фарб.

Окремий день табору було виділено для подорожі мальовничими місцями Карпат: озеро Синевир, Реабілітаційний центр бурого ведмедя, водоспад Шипіт, також учасники скористалися найдовшим крісельним підйомником Закарпаття.

Особливе місце в програмі табору займала рефлексія та обмін враженнями наприкінці кожного дня. Під час сесій «Свічка вражень» діти або в групі своєї команди або разом з усіма учасниками зміни ділилися

емоціями, переживаннями та думками про події дня. Цей формат допомагав учасникам краще розуміти себе та інших, будував довіру й підтримував емоційний зв'язок між учасниками.

Завдяки різним активностям — від спорту та творчості до рефлексії та командних ігор — діти мали можливість не лише відпочивати, але й розвиватися, отримувати нові знання та навички в цікавій та дружній атмосфері. Програма дозвілля має бути збалансованою та різноманітною, аби у кожного учасника були можливість обрати найбільш цікаву активність для себе. Цей формат сприяв розвитку лідерських якостей, соціальних навичок та зміцненню командного духу.

У нас були різні флешмоби, концерти. Тут виступав дуже класний гурт «Кринж»! Виступи дуже класні: ми їх самі придумували, щось додавали, і це було дуже прикольно! Ми навіть майже не сперечались, просто домовлялись, і все було добре. Тут дуже багато людей, з якими я познайомилася вперше, і вони дуже добрі, подарували мені багато емоцій.

Вероніка Радченко
учасниця табору

У нас була дуже крута дискотека: ми співали, у нас було шоу талантів! Це було дуже круто! Я багато з ким познайомилась, я взагалі люблю спілкуватись. Мені здається, я знаю кожного з цього табору! Вони всі такі хороші!

Ксенія Постол
учасниця табору

Мені найбільше запам'яталось, коли ми з менторкою ліпили з глини. Це була якась така спорідненість. Коли ми обговорювали вироби з глини з іншими дорослими, я відчула, що глина об'єднує людей. Люди тут розуміючі та добрі!

Вероніка Присс
учасниця табору

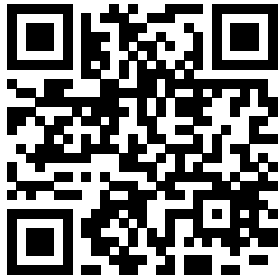
Мені було дуже цікаво! Бо я знав, що це в горах, і ми будемо ходити в походи. Я дуже хотів познімати, подивитись на цю красу. Мої очікування справдились! Особливо також сподобалася вечірка під час закриття зміни. Це було дуже весело, але і трохи сумно, бо закінчився цей неймовірний табір.

Андрій Філіпов
учасник табору

Щоденний розклад у таборі «ІЗІ КЕМП»:

Коли?	Що?
08:00-08:45	Підйом, ранкові процедури
08:45-09:00	Ранкова руханка
09:00-09:30	Сніданок
09:30-09:45	Визначення цілей та планів на день
10:00-10:45	Перше заняття
10:55-11:40	Друге заняття
11:40-11:50	Ранковий перекус
11:50-12:35	Третє заняття
12:45-13:30	Четверте заняття
14:00-14:30	Обід
14:30-16:00	Час відпочинку
16:00-17:00	Басейн або комунікаційні заняття в групі
17:00-17:30	Полуденок та анонс майстер-класів
17:30-19:00	Майстер-класи (воркшопи, спортивні активності, психологічні практики тощо)
19:00-19:30	Вечеря
19:30-21:00	Вечірня здибанка
21:00-21:30	Свічка вражень (рефлексія)
21:30-21:45	Вечірній перекус
21:45-22:00	Вечірні процедури
22:00	Відбій

Проскануйте QR-код,
щоб переглянути відео
з табору «ІЗІ КЕМП»

Під час розробки програми для «ІЗІ КЕМП» ми прагнули створити такий розклад, аби діти щодня захоплювалися новими активностями. Сьогодні підлітки швидко втрачають інтерес, тому нашою метою було не лише тримати їхню увагу, а й повертати в реальне життя, відволікаючи зокрема й від віртуального світу. Динамічна зміна видів діяльності протягом дня — заняття, творчі майстерні, спортивні заходи та спілкування — давали змогу зберегти інтерес учасників та робити кожен день у таборі ще цікавішим. Окрім цього, важливою метою було допомогти дітям відволіктися від постійного стресу, спричиненого війною та травматичними подіями. Ми прагнули створити безпечне середовище, де вони могли б забути про труднощі та відновити свій емоційний стан.

Дарина Литвиченко
методистка табору

Рекомендації щодо розробки програми табору

Програма табору з подолання освітніх втрат повинна враховувати як освітні цілі, так і психологічний комфорт дітей. Об'єднання учасників у команди у випадковому порядку сприятиме не лише встановленню нових соціальних зв'язків, але й розвитку навичок командної роботи.

Проведення майстер-класів менторами та вчителями дасть змогу дітям бачити, що дорослі мають багатогранні захоплення поза роботою. Така взаємодія допомагає налагодити глибші стосунки між вчителями та дітьми, руйнуючи бар'єри формальних відносин.

Радимо звернути особливу увагу на загальну атмосферу табору. Зокрема айдендика проекту повинна бути присутньою на кожній локації табору. Сприяють цьому й створення унікальних назв команд, пісень та кричалок. Ці елементи формують унікальну атмосферу, що робить перебування в таборі більш захопливим та емоційно насиченим.

Для посилення програми можна також запропонувати інтерактивні сесії з психологічної підтримки, що допоможуть дітям подолати стрес від освітніх втрат та воєнних подій. Важливо створити зони для індивідуальної роботи і відпочинку, що дасть дітям можливість відновлювати свій внутрішній баланс. В рамках цієї програми також можна залучити фахівців, таких як психологи або кар'єрні консультанти, проводити лекції з неформальної освіти, щоб забезпечити всебічну підтримку дітей під час їхнього перебування в таборі.

Особливу роль відіграє домовленість про спільні правила для всіх учасників. Водночас всередині кожної команди можуть бути додаткові правила, що розвиває самодисципліну та здатність адаптуватися до різних умов, наприклад, під час шкільних занять чи заходів табору.

ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДІТЕЙ ПІД ЧАС УЧАСТІ В ТАБОРІ: ЗАБУТИ ПРО ВІЙНУ

Одним із важливих завдань табору «ІЗІ КЕМП» було створення середовища, яке сприяло б стабілізації емоційного стану дітей, формуванню почуття безпеки. У рамках табору було реалізовано комплексний підхід для подолання цих проблем. Зокрема, важливим компонентом стала

психологічна підтримка, яка була скерована на стабілізацію та нормалізацію психічних станів, усвідомлення негативних емоцій в результаті проживання травми, зниження тривожності, опанування власних емоцій.

Моніторинг результатів

Для визначення рівня тривожності та потенційно можливих тривожних розладів на початку кожної таборової зміни учасники заповнювали опитувальник з генералізованої тривоги GAD-7. Респондентам пропонувалось оцінити рівень симптомів тривожності протягом останніх двох тижнів.

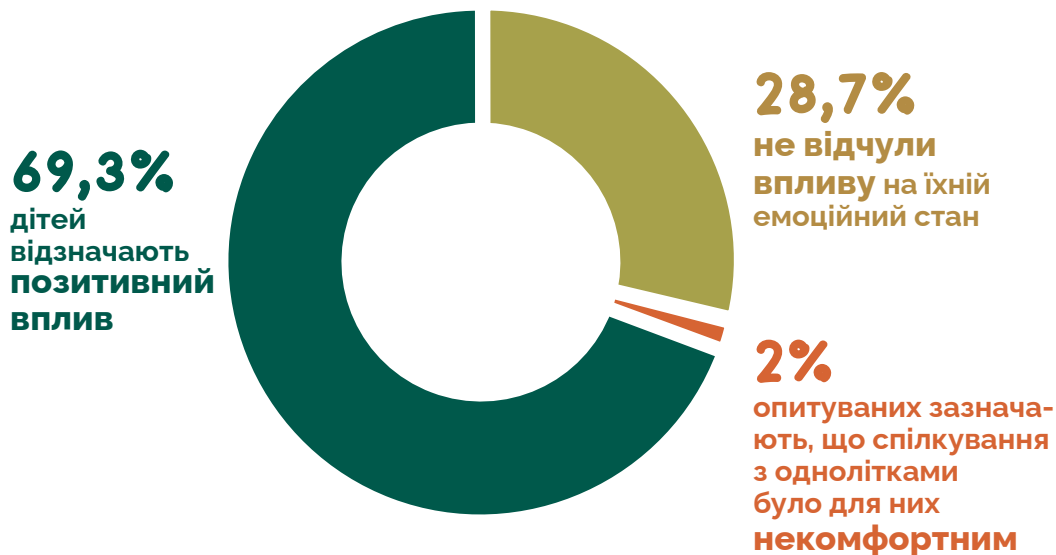
Попередньо очікувалося, що через досвід перебування на прифронтовій території рівень тривожності серед учасників буде досить високим. Існувала гіпотеза: більшість

дітей потребуватимуть значної психологічної підтримки. Однак під час роботи з'ясувалося, що певна частина з них вже мають досвід роботи з психологом. Припускаємо, що деякі батьки приділяють велику увагу психологічному стану дітей в умовах війни. Відповідно до нашого дослідження, найчастіше у підлітків викликає страх та підвищує тривожність загроза втрати рідних на війні, розмови дорослих про наслідки війни, а також конфлікти з батьками та однолітками.

Рівень тривожності учасників табору до та після перебування в ньому

Вплив табору «ІЗІ КЕМП» на емоційний стан учасників

Психологічні методи та активності

Комунікація між членами команди та учасниками табору «ІЗІ КЕМП» базувалася зокрема на травмоцутливому підході, що забезпечило належну підтримку дітям з травматичним досвідом.

Протягом табору використовувалися різні психологічні методи: тілесно орієнтовані практики, арттерапія, ерготерапія, вправи на усвідомлене дихання та заземлення. Групові активності сприяли розвитку згуртованості, стабілізації емоційного стану та самопізнанню.

Завдяки психоедукації діти отримали базові знання про те, як працює психіка в стресових умовах, це допомогло краще розуміти власні емоції та знаходити внутрішні ресурси.

Деякі учасники зверталися за індивідуальною психологічною підтримкою. Основними запитами були страх втрати рідних, конфлікти з батьками та однолітками, а також надмірний контроль з боку дорослих. Відзначалися також випадки психосоматичних проявів (тремор, заїкання, панічні атаки тощо).

У рамках надання психологічної допомоги я працювала над стабілізацією та нормалізацією психічних станів, усвідомлення та відреагування негативних емоцій, що з'явилися у результаті проживання травми. Спостерігалось покращення рівня комунікації між учасниками та з дорослими. Помітними стали згуртованість дітей та емоційне реагування, бо учасники були дуже закритими «їжачками» спочатку. Діти стали більш активними, гучно й емоційно розмовляли; перестали переживати, що через виступ на сцені з них всі будуть сміятись; стали самостійними й брали на себе ініціативу. Завдяки прикладам від дорослих, через маленькі спроби, через те, що освоїлись. Почали висловлюватись, не боячись, стали більш щирими та відкритими, зрозуміли, що дорослі можуть бути розуміючими.

Ольга Фролова
психологиня табору

Протягом перебування в таборі діти відзначили такі важливі зміни:

- «перезавантажилися» та відпочили
- забули про війну та обстріли
- налагодили комунікацію, знайшли нових друзів
- відчували свободу бути собою, відкрито висловлювати свої думки
- отримали позитивний баланс між навчанням та відпочинком — учасники сприймали навчання не як примус, а як цікаву пригоду
- здобули досвід живого спілкування та співпраці

Я очікував, що буду тут багато відпочивати. Так, я відпочив! Відпочив від війни, навіть забув за ці 9 днів... Тут дуже класно! Наша команда дуже активна, і я радий, що з ними всіма познайомився.

Михайло Охріменко
учасник табору

Мені тут дуже добре: тут свіже повітря, ми багато гуляємо. Тут я знайшла нових друзів, а вдома я не знаходила друзів, бо там нікого немає. Вони такі добрі та смішні, ми з ними можемо сміятись хоч до ранку. Просто круті!

Мирослава Карпенко
учасниця табору

Я вперше в таборі, тому цей табір дуже особливий для мене. Мені запам'яталось, як ми їздили на Синевир. Це була моя мрія! Це так далеко від дому, і тут так гарно!

Віталій Тригуб
учасник табору

Спочатку я думала, що я ні з ким тут не познайомлюсь, але я знайшла тут чудових людей, з якими я почала дуже добре спілкуватись — це люди з різних шкіл і з моєї школи також. Я рада, що познайомилася з ними, бо вони мене наситили різними емоціями! Сумно їхати звідси, але класно, що всі ми з одного міста та зможемо потім ще зустрічатись та спілкуватись.

Марія Нелюбова
учасниця табору

Аналіз впливу табору «ІЗІ КЕМП» на емоційний стан учасників демонструє важливість соціальної взаємодії підлітків у подоланні психологічних викликів, спричинених війною. Зокрема, позитивний емоційний ефект від спілкування з однолітками, який відзначили 69,3% опитаних дітей, свідчить про значний вплив групових активностей на відновлення психоемоційного балансу. Це демонструє необхідність організації таборів, що сприяють соціальній інтеграції, особливо в умовах, коли діти втрачають можливості для повноцінного спілкування через воєнні обставини.

Низький відсоток негативного досвіду підкреслює ефективність програмного підходу табору, зокрема у формуванні безпечної

соціальної атмосфери та мінімізації соціальної тривожності серед учасників. Підкреслимо, що важливою є роль природного середовища, в якому проходив табір. Позитивні відгуки щодо перебування на природі вказують на значний терапевтичний ефект.

Зрештою, тривалий соціальний вплив табору проявляється у формуванні стійких соціальних контактів, які діти можуть підтримувати й після закінчення програми. Це не лише сприяє подальшій соціалізації учасників, але й підвищує їхню впевненість у власних соціальних навичках, що може мати довготривалі позитивні наслідки для їхнього психоемоційного розвитку.

Діти з прифронтових територій, коли приїздять у безпечне місце, можуть далі продовжувати бути власне дітьми — дещо відпустити свою серйозність, тривожність, виваженість і просто згадати, як бути підлітком, навіть в цей важкий час. На наших таборах учасники проживали свій підлітковий етап життя: спілкувалися з однолітками, відвідували уроки, сміялись, бігали з м'ячем, ховаючись одне від одного і просто проявляли себе, як було вдома до війни.

Микола Мізик
ментор

Що стало для мене особливо цінним інсайтом як ментора — це те, наскільки діти залишаються відкритими до емоційного контакту. Навіть у сучасному цифровому світі спілкування наживо, підтримка і прості людські стосунки залишаються важливими. Це було видно особливо серед дітей із Запорізької області, на яких війна наклала великий відбиток. Саме тому вони ще більше потребують турботи, розуміння, поваги від дорослих. Їм важливо відчувати підтримку й тепло в цей складний період їхнього життя, і це стало одним із головних завдань нашої роботи в таборі.

Дар'я Ліференко
менторка

Зміни в емоційному стані та поведінці учасників

Команда проєкту відзначила суттєві зміни в емоційному стані дітей протягом часу, проведеного в таборі. На початку багато хто з учасників був замкнутим, з обмеженим бажанням спілкуватися чи висловлювати свої думки. Однак поступово відбулися зміни, які охопили кілька ключових аспектів їхнього емоційного розвитку.

Перш за все, покращилася комунікація та згуртованість учасників. Діти навчилися краще взаємодіяти між собою та з дорослими. Якщо спочатку вони були відстороненими, то з часом почали проявляти більше довіри й відкритості в спілкуванні. Спільні командні завдання та активності створили середовище, в якому кожен відчуває підтримку і став частиною спільноти.

Важливим був розвиток впевненості учасників табору в собі. Діти почали брати на себе більше ініціативи, не боялися брати участь у публічних виступах та відверто висловлювати свої думки. Ця впевненість фіксувалася і в здатності більш відкрито проявляти свої емоції, не боячись осуду з боку однолітків та дорослих. Учасники стали більш щирими у вираженні своїх почуттів і навчилися бачити в дорослих не просто авторитетні фігури, а справжню підтримку. Неформальні бесіди з менторами та вчителями створювали атмосферу довіри, де кожен міг відчути, що його слухають і розуміють.

Таким чином, табір став для дітей не лише місцем для відпочинку, але й важливим кроком до емоційного відновлення та розвитку соціальних навичок.

Інсайт був однозначним: діти все ще діти. Попри можливі дорослі рішення і ситуації, в яких вони опинилися не з власної волі, вони залишилися прекрасними дітьми. Я звертала увагу на підлітків, які мовчали, навіть трохи були «їжачками» і невимовно раділа, коли на день 5-й вони ставали активними, усміхненими говорунами, які нарешті відчули безпеку, що мала бути б для них і так базовою.

Вікторія Музика
менторка

Рекомендації щодо психологічної підтримки учасників

У перші дні нової зміни необхідно дати дітям менше навантаження задля лагідної адаптації. Варто врахувати, що підлітки дуже сильно прив'язуються одне до одного, а також до вчителів та менторів, навіть за такий короткий час.

Зазначимо аспекти, які потребують подальшої корекційної роботи:

- слабка фізична підготовка дітей;
- недостатньо розвинені навички міжособистісної взаємодії;
- складність формулювання думок та висловлення їх на загал;
- значна різниця в життєвому досвіді дітей.

Звертаємо увагу на важливість створення безпечного простору, психологічну підтримку та інтерактивні активності, що сприяли зниженню рівня тривожності, покращенню соціалізації та розвитку емоційної відкритості. Це доводить, що комплексний підхід до роботи з дітьми в умовах війни може мати суттєвий вплив на їхню адаптацію та емоційне здоров'я, а також рівень успішності учнів у школі.

Також варто враховувати, що сучасні підлітки, попри важливість соціальної взаємодії, можуть швидко втомлюватися від інтенсивної комунікації. Це зумовлено як впливом зовнішніх факторів, таких як інформаційне перенасичення, так і внутрішніми психологічними особливостями розвитку. Тому важливо надавати учасникам мож-

ливість для особистого простору, час для індивідуального відпочинку та рефлексії. Створення таких умов допоможе збалансувати соціальну активність та внутрішню гармонію, що в підсумку сприятиме більш ефективному і комфортному перебуванню підлітків у таборі.

Мій головний інсайт був у тому, наскільки діти є адаптивними. Ми часто уявляємо дітей, що живуть у прифронтових регіонах інакшими, однак вони такі самі підлітки: зі своїми підлітковими потребами та проблемами, історіями.

**Тетяна
Буриник**
менторка

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗНАНЬ УЧНІВ: ШКОЛА МРІЇ

Організація освітнього процесу

Заняття для учнів та учениць проходили в школі, розташованій неподалік від основного місця проведення табору, що дозволило створити комфортний та знайомий навчальний простір. Відсутність домашніх завдань і традиційних оцінок дала змогу знизити рівень напруги, адже діти не від-

чували страху перед оцінюванням і мали більше свободи для прояву своїх здібностей. Невелика кількість занять сприяла зменшенню навантаження на учнів, що дозволило уникнути перевтоми й забезпечити баланс між навчанням та відпочинком.

Навчальна програма табору містила заняття з таких предметів: українська мова, література, історія України та математика. Заняття проходили щодня, за винятком днів заїзду, виїзду та дня екскурсії. Тривалість кожного заняття складала одну академічну годину (45 хв), кількість занять з кожного предмету — 6. Перед початком таборової зміни діти проходили вхідне опитування з кожного предмету для визначення початкового рівня знань, а наприкінці зміни — вихідне тестування, що дало змогу прослідкувати динаміку покращення рівня знань протягом табору.

Особлива увага приділялася інноваційним форматам роботи. Заняття були організовані із врахуванням активного залучення

кожного учня до навчального процесу, а також фокусувалися на підкресленні їхніх досягнень. Це створило атмосферу підтримки та заохочення, де кожен учень міг проявити себе, отримуючи позитивний зворотний зв'язок.

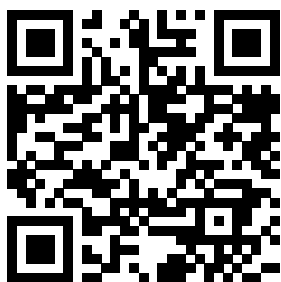
Такий підхід мав численні переваги: по-перше, він дав змогу учням зосереджуватися на процесі навчання без зайвого стресу; по-друге, інноваційні формати та менша кількість занять сприяли кращому засвоєнню матеріалу. Відсутність оцінок стимулювала учнів працювати заради власного розвитку, а не просто для отримання відповідного бала.

Українська мова

Програма занять з української мови охоплювала важливі мовні теми та передбачала систематичне і послідовне опанування лексичних норм, граматики та стилістики української мови. У процесі навчання особлива увага приділялася формуванню навичок правильного вживання різних форм дієслів, а також їхніх особливих форм — дієприкметників та дієприслівників. Навчальна програма була побудована таким чином, щоб сприяти розвитку критичного мислення, самостійності у вивченні мови та

розвитку творчих здібностей учнів. Програма містила такі теми: «Лексичні норми в українській мові», «Дієслово. Форми, способи, часи дієслова», «Дієприкметник як особлива форма дієслова. Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки при дієприкметниковому звороті», «Дієприслівник як особлива форма дієслова. Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки у дієприслівниковому звороті».

**Проскануйте QR-код,
щоб переглянути
програму занять
з української мови
в таборі «ІЗІ КЕМП»**

Моніторинг результатів

Відповіді з анкет вхідного опитування учнів свідчать, що найбільш складними для розуміння темами з української мови в 7 класі виявилися особливі форми дієслова (дієприкметник та дієприслівник), а також дієприкметниковий та дієприслівниковий звороти. Оскільки особливу увагу на заняттях в таборі було приділено саме цим темам, то,

згідно з результатами вихідного опитування, учні зазначили, що краще почали розуміти теми «Форми дієслова», «Дієприкметник», «Дієприслівник».

Наше дослідження показує, що оцінка задоволення вивченням учнями української мови у закладі освіти, в якому вони навча-

ються, становила в середньому 6 балів з 10, що свідчить про нейтральне ставлення. За результатами вихідного тестування, після табору середня оцінка задоволення предметом підвищилась до 8,8 бала з 10. Це значний показник, що свідчить про покращення ставлення учнів до вивчення мови завдяки неформальним умовам табору, креативним заняттям та інтерактивним завданням.

67,33% учнів, що брали участь в таборі, відмітили, що їхні вчителі використовують додаткові матеріали (ігри, фільми, відео, музика, книги тощо) на уроках української мови у школах на заняттях.

Методики, які були використані

Під час занять з української мови, окрім традиційних, були використані інноваційні методики навчання. Відповіді учнів свідчать, що найбільше їх зацікавили командні завдання, що проходять у формі змагання (напр., «Зелена кнопка») або скеровані на взаємодію всередині груп різного масштабу (напр., створення спільних проєктів, «Відгадай сленгове слово»). Такі підходи стимулюють активну участь учнів, підтримують інтерес до матеріалу та сприяють розвитку навичок командної роботи. Змагання додають елемент азарту, а командна співпраця вчить працювати разом, долати труднощі та досягати спільних цілей.

Важливо також надавати учням можливість проявляти себе індивідуально під час занять з української мови. Завдання, що дають змогу кожному показати свої здібності, підвищують самооцінку учнів, сприяють розвитку творчого мислення та особистої

Основні показники впливу занять з української мови в таборі «ІЗІ КЕМП»

31,3%

учасників табору відзначають покращення рівня розуміння предмета

26,1%

відзначають зріст мотивації та зацікавленості предметом

Рівень знань, порівняно із вхідним тестуванням, зріс на

9,16%

відповідальності за результати (напр., завдання «Король і королева»).

Водночас учні відзначили важливість використання на початку занять криголамів — техніки, що скерована на спільне емоційне налаштування учнів та учениць (напр., «Самурай-дракон-принцеса», «Хто ти сьогодні?», «Шторм» тощо). Рефлексія на кожному занятті є невіддільною частиною навчального процесу, яка дає змогу учням проаналізувати свої емоції, зрозуміти, що саме вони запам'ятали, та зробити висновки щодо подальшого вдосконалення. Це допомагає глибше зрозуміти власні сильні сторони та виклики, що потребують уваги (напр., «Гора успіху»).

Постійний акцент на перевагах учнів та виокремлення їхніх успіхів мотивує їх і надалі досягати кращих результатів. Важливо навчити учнів самостійно помічати свої перемоги, навіть найменші, оскільки це розвиває впевненість у власних силах та формує позитивне ставлення до навчання. Усе це разом створює сприятливу атмосферу для розвитку як академічних, так і соціальних навичок.

Цікавими для учнів виявилися завдання з використанням кросмедійних технологій: «Малюнок зі Штучним інтелектом», «Сучасні пісні проти дієслів», «Цифрова вікторина» тощо).

Сьогодні вчителі мають конкурувати за увагу учнів, яка розсіюється через швидку втому від однакових активностей. Це обумовлено, зокрема, й кліповим мисленням сучасної людини. Нерідко вибір учнів схиляється до ігор в телефоні, а не активності на занятті. Проблема можна розв'язати легалізацією використанням гаджетів на занятті, а також швидкій зміні форматів роботи в межах одного заняття. Учні можуть миттєво знаходити потрібну інформацію, брати участь в інтерактивних вправах, створювати власні проєкти та відчувати себе активними учасниками процесу. Завдяки цьому навчання стає динамічнішим та персоналізованим. Кросмедійні технології дають змогу вийти за межі стандартного уроку, перетворюючи його на багатоплановий процес, що охоплює різні канали сприйняття та способи навчання.

Дмитро Тельпіс
учитель української мови

y? Joara!

Література

Курс літератури для 7 класу був покликаний заповнити прогалини в знаннях з теорії літератури та охоплював такі теми: «Головна думка. Переказ тексту», «Мета тексту. Емоційне забарвлення тексту», «Зміст, форма та ціль тексту», «Джерела інформації» та «Структура тексту».

Моніторинг результатів

Вхідне опитування показало, що учням й ученицям найважче даються теми, які стосуються теорії літератури, а саме визначення художніх засобів, жанрів, теми/ідеї/мети твору. Окремо слід відмітити складнощі читання великих прозових текстів, вивчення віршів напам'ять, складання усних переказів та читання вголос. Усе це свідчить, що компенсація освітніх втрат з літератури потребує особливої уваги, оскільки втрата навичок переказу, читання вголос та читання великих текстів напряму впливає на здатність учнів розуміти тексти завдань з інших предметів, уміння чітко формулювати та висловлювати власну думку і сприймати інформацію.

Згідно з опитуванням, оцінка задоволення вивченням учнями літератури в закладі освіти, в якому вони навчаються, становила в середньому 6,2 бала з 10, що свідчить про нейтральне ставлення. За результатами вихідного тестування після табору середня

**Проскануйте QR-код,
щоб переглянути
програму занять з
літератури в таборі
«ІЗІ КЕМП»**

оцінка задоволення предметом підвищилась до 7,9 бала з 10, що свідчить про підвищення інтересу до предмета навіть за такий короткий відрізок часу.

У відкритих відповідях учні зазначали, що почали краще розуміти значення літератури для побутового вжитку; зрозуміли, для чого вивчати поняття теорії літератури; навчилися працювати з незрозумілими раніше завданнями; стали сміливішими у своїх усних відповідях; легше читають вголос та пишуть невеликі твори.

74% учнів стверджують, що на заняттях з літератури їхні вчителі використовують додаткові матеріали, такі як додаткові відео, фільми, мультфільми, презентації та музичний супровід.

Основні показники впливу занять з літератури в таборі «ІЗІ КЕМП»

11,3%

учнів стали краще розуміти предмет

30,3%

опитуваних почали відчувати сильний інтерес до літератури

Рівень знань, порівняно із вхідним тестуванням, зріс на

14,3%

Методики, які були використані

Заняття з літератури були покликані не лише повторити вивчений програмовий матеріал, а насамперед дати практичні інструменти роботи з текстами, які можна застосовувати і за межами занять. Наприклад, на занятті про емоційне забарвлення текстів учні мали змогу працювати з «колом емоцій» та метафоричними картками, подивитися на різні форми медіа як текст, а також випрацювати стратегії легкого розуміння власних емоцій. На занятті про структуру тексту учні перекладали власний досвід у художню форму, а на занятті про мету й завдання тексту вчилися впізнавати маніпулятивні та фейкові новини. Серед завдань, які сподобалися, учні найчастіше вказували розбір текстів за структурою «Сюжетна гора», визначення емоційного

забарвлення у тексті, складання власних текстів за допомогою визначених слів, а також відмічали, що найбільше їм сподобалося працювати в парах та групах над новими завданнями, не лише читати тексти, але й створювати власні.

Ми спостерігали, що дітям набагато складніше робити речі, які раніше не були проблемою: бояться читати вголос, бояться декламувати вірші напам'ять, писати твори. Тому на таких таборах є сенс працювати не з програмовими текстами, бо основні прогалини стосуються саме теорії літератури, яка дуже часто важко дається дітям. Варто звертати увагу саме на практичні аспекти, які учні можуть використовувати поза межами літератури. Наприклад, розуміння текстів, розуміння, звідки береться інформація, як нею можуть маніпулювати; як формулювати думку, як її висловити. Тоді література стає простором, в якому учні й учениці креативлять, в якому вони продовжують будувати спільноту. У цьому просторі школярі компенсують не тільки освітні втрати, у них є змога компенсувати й соціоемоційні розриви: вчитися сперечатися одне з одним, відстоювати свою думку, аргументувати свою думку.

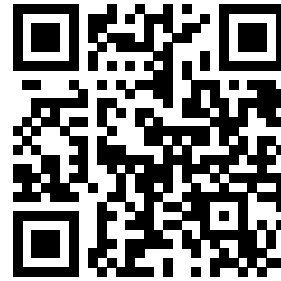

Анастасія Головатюк
вчителька літератури

Історія України

Курс історії України для 7 класу був скерований на формування в учнів цілісного уявлення про історичний розвиток українських земель від другої половини IX до кінця XIV століття та охоплювали такі теми: «Виникнення та становлення Русі-України: становлення та роль Києва у формуванні держави», «Правління Володимира Великого. Реформи та запровадження християнства», «Ярослав Мудрий та «Руська Правда», «Культура та побут Русі-України», «Внесок Русі-України у формування європейської цивілізації».

**Проскануйте QR-код,
щоб переглянути
програму занять
з історії України
в таборі «ІЗІ КЕМП»**

Моніторинг результатів

Відповіді з анкет вхідного опитування свідчать, що найбільш складними для розуміння темами з історії України в 7 класі для учнів були події, пов'язані з формуванням Русі-України, зокрема, хронологія подій того часу та періоди правління князів.

Також учні зазначили, що у них виникають труднощі із запам'ятовуванням дат і термінів, а також розумінням релігійних реформ. Багатьом було складно розібратися в темах, що стосуються внутрішніх конфліктів та політичної ситуації того часу. Оскільки акцент в навчанні був присвячений саме цим темам, учні зазначають, що ці теми були найцікавішими для них під час табору. Також окремо учні підкреслюють максимальну зацікавленість історичною хронологією правління княгині Ольги.

Оцінка задоволення вивченням учнями історії України у закладі освіти, в якому вони навчаються, становила в середньому 5,6 бала, а після навчання на таборі оцінка задоволення предметом підвищилася до 9,8 бала з 10, що є найвищим показником серед предметів, які вивчали на таборі «ІЗІ КЕМП».

66,7% учнів, що брали участь в таборі, відмітили, що їхні вчителі використовують додаткові матеріали (ігри, фільми, відео, музика, книги тощо) на уроках з історії України.

Основні показники впливу занять з історії України в таборі «ІЗІ КЕМП»

35,3%

учнів відзначають покращення рівня розуміння предмета

33%

відзначили високий рівень мотивації та зацікавленості предметом

Рівень знань, порівняно із вхідним тестуванням, зріс на

30%

Методики, які були використані

Заняття проходили в інтерактивному форматі з використанням таких активностей як історичні ігри, тематичні квести та відтворення історичних подій, що значно підвищило інтерес учнів до вивчення історії.

Учні відзначили, що найбільше їх зацікавили інтерактивні ігри для пізнання історії, а також командні завдання у формі змагань (напр., «Історичний квест», «Історична мафія», «Історичний твістер», «Народи») або ті, що спрямовані на взаємодію в одній групі (напр., «Відгадай історичний персонаж»). Також варто відзначити ефективність інтерактивних історичних карток, використовуючи які учні мають самі знаходити інформацію та опрацьовувати джерела інформації, а також ідентифікувати історичні фейки, опрацьовувати їх в групах.

Відмітимо, що в учнів зріс інтерес до локальної історії зокрема завдяки різноманітним екскурсіям та спілкуванню з місцевими краєзнавцями під час перебування в таборі «ІЗІ КЕМП».

Вкотре впевнився, що інтерактивні та креативні методи навчання, використані на таборі, сприяли більш глибокому засвоєнню матеріалу і допомогли учням краще запам'ятовувати важливі дати та події. Завдяки такому підходу до навчання учасники табору не лише покращили свої академічні результати, але й стали більш зацікавленими в історії України, що може позитивно вплинути на їхню подальшу освітню траєкторію та вибір дисциплін для поглибленого вивчення.

Ярослав Горбаль
учитель історії

Математика

Основними завданнями курсу математики було поглиблення рівня знань з таких тем: «Побудова та аналіз графіків на координатній площині», «Формули скороченого множення як площа прямокутника», «Кути, утворені при перетині двох паралельних прямих січною», «Класифікація та властивості трикутників. Побудова та аналіз трикутників», «Розв'язування систем лінійних рівнянь для планування бюджету та покупок», а також познайомити учнів з практичним застосуванням даних тем з алгебри та геометрії у реальному житті.

**Проскануйте QR-код,
щоб переглянути
програму занять з
математики в таборі
«ІЗІ КЕМП»**

Моніторинг результатів

Згідно з опитуваннями, найбільш складними для розуміння 7-класниками були такі теми: дроби, масивні приклади, рівності, функції, формули скороченого множення, корені, многочлени — з алгебри; задачі, визначення кутів, прямокутний трикутник, бісектриса, ознаки рівності трикутників, коло, трикутник, масштаби — з геометрії.

Фінальне опитування школярів наприкінці табору показало, що 22% учнів стали краще розуміти предмет «Математика», а 11,3% відзначили значний прогрес у рівні зацікавленості та мотивації до вивчення цього предмету. Рівень знань, порівняно із вхідним тестуванням, зріс лише на 4,5%.

Такі показники свідчать про складнощі в опануванні нових тем з математики за короткий період, що потребують додаткової уваги. Також на 5,1 бала з 10 учні оцінили свій інтерес до вивчення математики в закладі освіти, в якому вони навчаються, а вже після участі в таборі рівень зацікавленості 7-класників підвищився до 8,3 бала з 10.

64,6% учнів відповіли, що їх шкільні вчителі використовують додаткові матеріали на заняттях з математики.

Методики, які були використані

Відзначалася ефективність використання інтерактивних занять: робота з навколишнім простором, математичні спортивні вправи, ребуси, головоломки, творчі математичні, аналітичні проекти, що значно підвищило інтерес учнів до вивчення математики. Креативні методики навчання, використані на таборі з подолання освітніх втрат, сприяли більш глибокому засвоєнню матеріалу і допомогли учням краще розуміти основні концепції та математичні поняття, які вони вивчали у попередніх класах.

Учні поділилися, що найбільше їм була цікава робота з вимірів навколишнього простору та створення креслень, робота з масштабом школи, створення яскравих малюнків на координатній площині, розробка бюджету для туристичної мандрівки, проведення опитувань між учасниками команди та створення діаграм і графіків з результатами опитування, а також детальне пояснення алгоритму формул скороченого множення.

Окрім цього, підлітки відзначають, що їм було цікаво працювати під час занять у статичних та динамічних групах. Ще одним елементом занять, який сподобався учням, стало засвоєння пройденого матеріалу за допомогою ігрової платформи "Kahoot". Під час цих мініігор учні, які мало вірили у свої вміння в математиці, часто завдяки азарту та включеності у процес досягали високих балів.

Основні показники впливу занять з математики в таборі «ІЗІ КЕМП»

22%

учнів стали краще розуміти предмет

11,3%

відзначили значний прогрес у рівні зацікавленості та мотивації до вивчення математики

Рівень знань, порівняно із вхідним тестуванням, зріс на

4,5%

Для підлітків у часи нестабільності та у новому середовищі важливо створювати рутину, яка буде повторюватись та дасть їм трохи певності в тому, що чекає їх далі. Для цього кожне заняття з математики починалось зі спільного кола, де школярі могли ділитися своїми емоціями та зіграти в гру, пов'язану з математикою. Важливо було підсвітити для школярів, що вони не мали за один тиждень стати відмінниками з даного предмету та отримати найвищі результати. Якщо їм вдалося краще зрозуміти та розібратись хоча б в одному чи декількох завданнях з математики, вони вже стали кращими. Для такого результату важливо впроваджувати нові інтерактивні вправи, які не лише допомагають учням краще засвоювати теми математики, а й сприяють формуванню любові до предмета та розумінню, де предмет можна застосувати у власному житті.

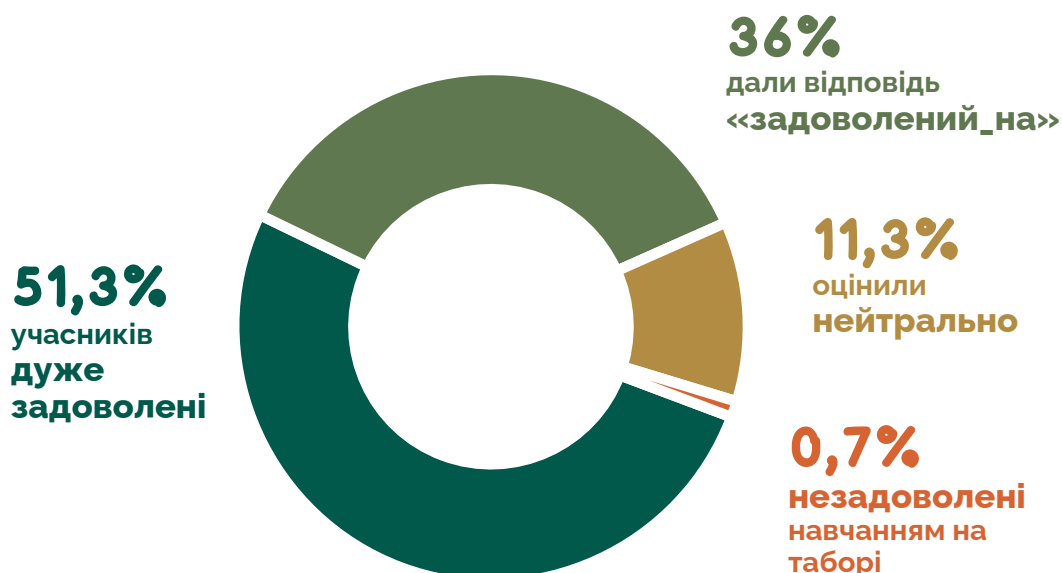

Вікторія Комарин
учителька з математики

Дослідження ефективності обраного формату навчання

Результати фінального опитування учнів табору «ІЗІ КЕМП» свідчать про загальну позитивну динаміку задоволеності та підвищення рівня навчальної мотивації — 87,3% учасників дали позитивні відповіді щодо рівня задоволеності від участі в освітньому компоненті табору.

Рівень задоволеності заняттями учасників в таборі «ІЗІ КЕМП»

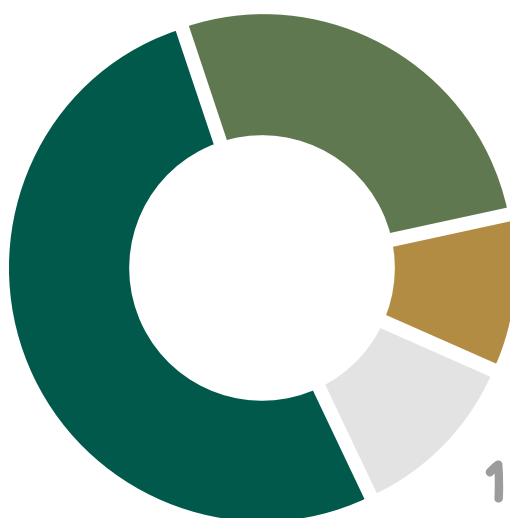
Результати свідчать, що обраний формат, адаптована програма з невеликою кількістю занять, відсутністю домашніх завдань і оцінок, а також інноваційний формат роботи є ефективним. Школярі не тільки відчували менше стресу під час перебування в школі,

але й були більш залученими до навчання. Високий рівень задоволеності учнів є підтвердженням того, що такий підхід можна використовувати й у подальших проєктах.

Покращення рівня розуміння предметів після занять в таборі «ІЗІ КЕМП»

52%
учнів
відзначили,
що рівень
знань зріс

26,7%
помітили
покращення
рівня

10%
не помітили
змін у своїх
знаннях

11,3%
не змогли
відповісти

Найбільше покращення було помічено з таких предметів:

Такі результати свідчать, що для подальшого вдосконалення програми варто додатково працювати з індивідуальними потребами учнів, аби підвищити їхній інтерес до всіх предметів.

Рівень мотивації до навчання після відвідування занять в таборі «ІЗІ КЕМП»

32,7%
відчувають зацікавленість усіма предметами табору

60%
учасників проєкту відчувають інтерес до деяких предметів, які вивчали на таборі

13,3%
учнів не мають інтересу до навчання та відчувають себе пригніченими

Після табору учні відзначають найбільшу вмотивованість до вивчення таких предметів як історія України — 33%, література — 30,4%, українська мова — 26,1%, математика — 11,3%.

Ці показники рекомендуємо врахувати при плануванні наступних освітніх проєктів з компенсації освітніх втрат, у яких необхідно

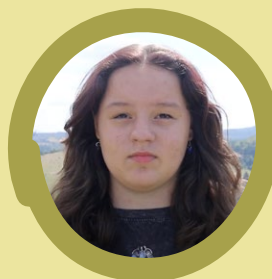
робити акцент на визначених предметах, а також працювати над мотивацією до інших дисциплін. Результати опитування свідчать, що методика, впроваджені в таборі, були ефективними, проте мають ще можливості для подальшого розвитку, особливо щодо індивідуалізації навчання та підтримки учнів, які відчувають меншу мотивацію.

Дуже чудово, що ми ходимо в школу, коли війна, бо ви вже давно забули, як це... На уроках було цікаво все!

**Анастасія
Хасанова**
учасниця
табору

Школа тут чудова! Це дуже гарна школа, порівняно з моєю школою. Тут дуже гарні вчителі, веселі. Вони придумують щось веселе, щоб дітям було краще запам'ятувати матеріал.

**Марія
Д'яченко**
учасниця
табору

Так, ми ходили в школу, але це було дуже прикольно. Усі дні в школі пролетіли дуже швидко. Уроки були дуже незвичайні, бо тут зовсім інший підхід до дітей з навчанням.

**Віталій
Тригуб**
учасник
табору

Школа була дуже цікава, кожен урок був дуже цікавий. Не такі, як у нас у школі, бо тут були й ігри, й цікаві завдання, які було цікаво виконувати. Тут особливі люди, з якими точно не будеш сумувати.

**Марія
Нелюбова**
учасниця
табору

У нас в школі, коли хтось щось каже неправильно, то вчитель може навіть принизити. А тут, якщо щось скажеш неправильно, то розумієш, що всі помиляються, і можна виправитися. Мені вдалося більше попрацювати, бо я знав, що ніхто мені не скаже нічого поганого. Лише похвала!

Лев Неєзжалий
учасник табору

Ця школа для мене дуже крута. Там дуже привітні вчителі, дуже все зрозуміло пояснюють. Я б ходила в таку школу! Це набагато краще, ніж наша школа.

Найкраща школа в моєму житті! Ніколи не бачив таких добрих вчителів, які так гарно пояснюють матеріал.

Костянтин Пузанов
учасник табору

Софія Хижняк
учасниця табору

Рекомендації щодо організації освітнього процесу

Для ефективної реалізації навчальних програм під час освітніх таборів рекомендуємо, перш за все, активно впроваджувати використання додаткових матеріалів та інтерактивних методів навчання, які продемонстрували свою ефективність. Важливо інтегрувати в структуру занять ресурси, такі як відеоматеріали, інтерактивні завдання та ігрові елементи, що дають змогу учням краще засвоювати інформацію. Використання онлайн-платформ, як-от LearningApps, Quizizz та Kahoot, сприяє залученню учнів до навчального процесу, оскільки ці платформи забезпечують динамічне навчальне середовище та миттєвий зворотний зв'язок.

Водночас вкрай важливим є використання кросмедійних технологій, оскільки вони дозволяють інтегрувати навчання у звичне для учнів середовище – смартфони, планшети та інші гаджети. Учні постійно взаємодіють із цифровими медіа, і цей факт слід використовувати як перевагу. Залучення кросмедійних технологій, таких як інтерактивні презентації, відео, онлайн-ігри, опитування, тести та інші цифрові інструменти не тільки робить навчання цікавішим, а й сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу.

Створення доброзичливої та безпечної атмосфери є ключовим фактором, який допомагає учням адаптуватися до нового середовища. Рекомендується кожне заняття починати зі спільного кола або використання криголамів, під час яких школярі можуть поділитися своїм настроєм та

спільно налаштуватися на роботу. Це не лише покращує емоційний стан учнів, але й сприяє створенню відкритої комунікації та зміцненню соціальних зв'язків у групі. Важливим є акцент на індивідуальних досягненнях кожного учня: систематичне відзначення навіть найменших успіхів підвищує мотивацію учнів і зміцнює їхню впевненість у власних силах.

Інноваційні методи оцінки та зворотного зв'язку також мають важливе значення. Формувальне оцінювання, яке орієнтоване на процес, а не лише на кінцевий результат, дає змогу вчителям краще відстежувати прогрес учнів та надавати індивідуальні рекомендації для покращення. Використання інтерактивних платформ, таких як Google Forms або Padlet, забезпечує можливість отримання оперативного зворотного зв'язку та допомагає вчителям коригувати навчальний процес відповідно до потреб учнів.

Крім того, ігрові форми навчання, що засновані на відчутті конкуренції, потребують аргументації та висловлення власних думок, створюють додаткові можливості для розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та креативності.

Важливим аспектом, який варто врахувати, є адаптація учнів до колективної роботи. Досвід показує, що навіть за короткий період діти можуть ефективно адаптуватися до нових умов, сформувані сталі пари для роботи в групах та звикнути до рутинних завдань. Колективні проекти та

групові завдання сприяють не лише академічному розвитку, але й соціальній інтеграції учнів, допомагаючи їм виробляти навички співпраці та розв'язання проблем.

Отже, для успішної реалізації подібних освітніх кейсів необхідно поєднувати інтерактивні методи навчання, інноваційні під-

ходи до оцінки, активну фізичну участь та соціальну підтримку. Це забезпечить не лише покращення академічних результатів, але й сприятиме соціальній адаптації та психологічній стійкості підлітків у складних умовах навчання.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Освітні втрати дітей під час війни є серйозною проблемою, яка має довгострокові наслідки, адже впливає на такі аспекти життя дитини як навчальний процес, психоемоційний стан та розвиток соціальних навичок. За даними проведених нами опитувань, через війну та дистанційне навчання значна кількість учнів відчуває суттєве погіршення знань, особливо з математики, української мови та історії України.

На прикладі реалізації таборів з подолання освітніх втрат «ІЗІ КЕМП» можна простежити значне покращення як навчальних результатів, так і психоемоційного стану учнів та учениць, чого вдалося досягти навіть за короткий час.

Важливо забезпечити баланс між освітньою діяльністю та часом для відпочинку, враховуючи, що звичні табори зазвичай не мають освітнього компонента. Підлітки потребують часу на відновлення сил, і саме в таборі можна створити сприятливі умови для їх психоемоційної стабілізації.

Проведення таборів у безпечних місцях, бажано на природі, має важливе значення, оскільки природне середовище сприяє зниженню рівня стресу та покращенню психоемоційного стану учнів, які постійно перебувають поблизу зони бойових дій.

Додатково відновленню знань та підвищенню інтересу до навчання сприяло

створення психологічно безпечного середовища для учасників. Однією із ключових рекомендацій з удосконалення подібних програм може стати організація подібних таборів із залученням менторів та вчителів з інших закладів освіти, ніж діти, та використання ними інтерактивних методик, у тому числі цифрових ресурсів на заняттях, що допоможе підвищити ефективність навчання та активність дітей. Команда педагогів має активно долучатися до всіх активностей табору разом зі школярами, підтримуючи їх. Важливим також є можливість вибору підлітками пропонованих активностей, що підсилює відчуття контролю над власним життям та додає впевненості у прийнятті рішень.

Введення діагностичних тестів на початку та наприкінці програм допоможе виявити конкретні прогалини у знаннях і розробити персоналізовані плани навчання учнів й учениць. Постійний моніторинг та аналіз прогресу школярів під час і після програм компенсації освітніх втрат дасть змогу коригувати підхід і вдосконалювати методи навчання для досягнення максимальних результатів.

Окрім того, подібні програми можуть впроваджуватися декілька разів протягом навчального року, зберігаючи баланс між формальною та неформальною освітою. Важливо зазначити необхідність добровільної участі школярів в подібних заходах, аби забезпечити психоемоційний добробут учнів.

Освітній табір — це не лише місце відпочинку, але й можливість для підлітків відновити втрачені соціальні зв'язки, особливо в умовах, коли війна вплинула на їхнє коло спілкування та психоемоційний стан. Одна з ключових потреб підлітків — взаємодія з однолітками, і активності табору мають активно сприяти цьому. Формування груп для занять, ігор чи воркшопів варто організовувати таким чином, щоб підлітки мали змогу спілкуватися з різними учасниками, а

не замикатися у вузьких групах, що розвиває їхню здатність до співпраці та емпатії. Це допоможе забезпечити безпечну атмосферу, яка сприятиме особистісному розвитку та відновленню психологічної рівноваги підлітків.

Щоденна рефлексія є важливим інструментом для оцінки настрою учасників табору та дозволяє коригувати програму відповідно до їх потреб. Це допомагає вчасно реагувати на запити підлітків та робити їх перебування в таборі більш комфортним та продуктивним.

Табір «ІЗІ КЕМП» показав свою ефективність як інструмент компенсації освітніх втрат і підтримки психічного здоров'я учнів. Створення таких таборів є важливим кроком у заповненні прогалів в освіті та психоемоційної підтримки дітей, які постраждали від війни.

БФ «СХІД SOS»

Організація, що з 2014 року надає всебічну підтримку постраждалим від російської агресії. Від 24 лютого 2022 року БФ «СХІД SOS» надає допомогу на всіх підконтрольних уряду України територіях. У реаліях сучасності займаються евакуацією цивільного населення (за весь час від повномасштабного вторгнення було евакуйовано понад 80 тис. осіб), надають благодійну допомогу, реконструюють та обладнують місця тимчасового проживання ВПО, обробляють запити та консультують на гарячій лінії. Організація реалізує низку проєктів, що сприяють стабілізації ментального здоров'я цивільних, працюють у напрямку освіти та підвищення кваліфікацій педагогів і шкільних психологів, психоемоційного супроводу освітян, зокрема підтримують 40 шкіл Луганщини, які внаслідок повномасштабної війни працюють дистанційно. Окрім цього команда БФ «СХІД SOS» займається адвокацією, документуванням воєнних злочинів, надає юридичну допомогу, проводить моніторинги прифронтових і деокупованих територій.

MONDO

Естонська організація, метою якої є зменшення глобальної нерівності. Команда активно працює в Естонії та ще 12 країнах, зосереджуючись на програмах освіти, охорони здоров'я, цифрової компетентності та інших сферах. До початку повномасштабної війни росії проти України MONDO розвивали співпрацю та надання гуманітарної допомоги, фокусувалися на освіті та цифрових компетентностях на Луганщині, а з початком повномасштабної війни надають мультикластерну допомогу по всій території України. Водночас MONDO підтримує надання психологічних консультацій для українців, відновлює пошкоджені будівлі, проводить тренінги з підприємництва для ВПО, а також літні табори, створює освітні та позашкільні центри, фокусуючись на психосоціальній підтримці дітей ВПО. MONDO має розширену мережу партнерських шкіл, що 2023 року поповнилася ще шістьма областями, такими як Житомирська, Запорізька, Миколаївська, Дніпропетровська, Чернігівська, Львівська.

Проєкт здійснюється за фінансової підтримки
Міністерства іноземних справ Естонії

